

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

*II Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 2

4 листопада 2022 року

*Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2022 рік*

Друкується згідно листа Міністерства освіти і науки України «Про проведення міжнародних, всеукраїнських конгресів, форумів, науково-практичних конференцій та семінарів студентів і молодих учених на 2020 рік» (Лист МОН №22.1/10-83 від 19.01.2021) та рішенням Вченої ради факультету дошкільної педагогіки і психології (Протокол №2 від 30.09.2022).

Педагогічний альманах. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика: матеріали II Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (04 листопада 2022 року). Вип. 2. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2022. 206 с.

Організаційний комітет:

- Богущ А. М. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ I. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

Асеева Ю. О. Психолого-педагогічні основи сюжетно-рольових ігор дошкільників.....	6
Богуш А. М., Чебан К. С. Розвиток зв'язного мовлення дітей передшкільного віку засобами української народної казки.....	11
Бужина І. В., Поченюк Ю. С. Уявлення про природні явища як складова культури спілкування у дітей раннього дошкільного віку.....	16
Волошин О. М. Умови формування креативної компетентності майбутніх вихователів в художньо-творчій діяльності.....	25
Діхтяренко С. В. Дитяче експериментування: сучасна технологія дослідницької діяльності дітей дошкільного віку.....	30
Колесник А. Г., Подимова Л. В. Особливості формування самосвідомості дітей старшого дошкільного віку...	39
Кудрявцева О. А., Ньюкало О. О. Оптимізація педагогічної підтримки старших дошкільників у період їх підготовки до навчання у школі.....	45
Монке О. С., Себова Ю. Г. Інтеграція засобів арт-педагогіки в подоланні тривожності дітей дошкільного віку.....	53
Монке О. С., Харченко І. І. Гра як засіб морально-духовного виховання та морально-вольових якостей сучасних старших дошкільників.....	58
Притуленко Н. С. Професійна підготовка педагогів дошкільної освіти.....	65

Розділ II. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

Бабчук О. Г., Шевченко М. В. Агресивна поведінка дітей дошкільного віку: особливості та мотиви прояву.....	72
--	----

тури дітей. Палітра педагога. 2005. №2. С. 11-14.

5. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 392 с.

6. Дятленко Н., Гончаренко А., Шевчук А. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ: метод. посіб. Київ: Шкільний світ, 2010. 125 с.

7. Запорожец А. В., Эльконин Д. Б. Психология детей дошкольного возраста: учеб. пособ. 2000. 115 с.

8. Зіньківський В.В. Психологія дитинства: монографія. Київ: Просвіта, 1996. 289 с.

9. Карелин А. Большая энциклопедия тестов: метод. посіб. Минск: Мысль, 2003. 584 с.

10. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників: Метод. посіб. Київ: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2002. 173 с.

11. Пустовіт Н. А., Колонькова О. О., Пруцакова О. Л. Формування уявлень про природу у дітей молодшого дошкільного віку: наук.-метод. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 140 с.

12. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників: посібник для вихователів. Київ: Основа, 2001. 55 с.

13. Ямницький В.М. Екологічне виховання особистості дошкільника: монографія. Одеса: Літвидав, 2004. 360 с.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ХУДОЖНЬО-ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Магістрантка О. М. Волошин

У сучасних умовах модернізації освіти завдання формування креативних якостей педагога є дуже актуальним. Це процес становлення творчого фахівця, що усвідомлює свою відповідальну роль у подальшій педагогічній діяльності. Ця обставина обумовлює педагогічні завдання освіти – не тільки здобуття знань та навичок, а також опанування певними компетентнос-

тями, креативний розвиток суб'єкта освітнього процесу.

Феномен креативності особистості викликає інтерес дослідників із середини ХХ століття. Зараз сформульовано понад 60 визначень, тому що креативність складна у вивченні і викликає безліч суперечок [7]. Багато теоретичних уявлень про креативність розглянуто вітчизняними дослідниками І. Волощук, С. Гончаренко, І. Зязюном, В. Клименком, Є. Лузік, С. Максименко, В. Роменець, О. Савченко та ін.; а також зарубіжними: Е. де Боно Дж. Гілфорд, Ч. Спірмен, К. Роджерс, Е. Торренс, А. Крафт та ін.

В даний час для опису креативності використовуються такі підходи: гештальтські (що описують креативний процес як руйнування існуючого гештальту для побудови кращого); інноваційні (орієнтовані на оцінку креативності за новизною кінцевого продукту); естетичні або експресивні (акцентування на процесі самовираження), що описують креативність у термінах взаємовідносин «Воно», «Я» і «Над-Я»); проблемні (що визначають креативність через низку процесів вирішення завдань) [7].

У сучасних дослідженнях вчених сформульовані такі основні характеристики феномена креативності, а саме: асоціативність, образність, оригінальність та гнучкість мислення, здатність до аналізу та синтезу, розвинена символізація, здатність виходити за рамки стереотипних рішень, працювати в широкому семантичному полі та створювати продуктивні метафори, неповторність емоційного, асоціативного та ціннісного змісту творчого продукту, здатність мотивувати творчість інших, здатність акумулювати творчий досвід – креативна модель світу, екстенсивність, позитивна «Я-концепція», творчість [6].

За дослідженнями психологів та педагогів визначаємо, що креативність, це генетична якість, яка має прямий зв'язок із тією культурою, в якій виховувалась людина; властивість, яка актуалізується в освітньому процесі [7].

Як зазначають сучасні дослідники: І. Мазур [4], О. Митник [5], Т. Позняк [6] для майбутнього педагога важливо формування креативної компетентності, - якості особистості, яка охоплює інтелектуальні, емоційні, моральні, вольові знання, уміння, навички, особистісні якості, здібності людини, що до-

зволяють на принципово новому рівні генерувати безліч оригінальних, нестандартних і корисних ідей; теоретична та практична готовність людини діяти творчо у різних життєвих та професійних ситуаціях.

Поняття «креативна компетентність» є системним поняттям, значущими складовими якого є креативні мотиви, креативні цілі, а також ціннісні орієнтації, знання, вміння, навички, що характеризують креативну особистість. Креативна компетентність включає загальнокультурний тезаурус, компетентність у галузі теорії та технології творчості, досвід творчої діяльності [6].

У структурі креативної компетентності дослідники виокремлюють такі креативні компоненти: культурологічний, естетичний та психолого-педагогічний. Культурологічний компонент передбачає мотивацію відповідності вимогам та зразкам культури. Естетичний компонент відповідає за появу естетичного мотиву діяльності, що безпосередньо залежить від естетичних потреб особистості, а також як загальну потребу – потребу в прекрасному. Психолого-педагогічний компонент породжує мотивацію творчої самореалізації особистості. Загалом креативна мотивація включає спектр інтересів, мотивації саморозвитку, творчу позицію. Зміст компонентів креативної компетентності подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Зміст компонентів креативної компетентності

Компоненти	Зміст
Психолого-педагогічний компонент	індивідуально-психологічні особливості інтелектуального та емоційного розвитку особистості, що сприяють розвитку креативності: творча поведінка, інтелектуальні здібності, знання, стиль мислення (когнітивний, пізнавальний, епістемологічний), індивідуальні риси, мотивація, творче середовище.

<p>Культурологічний компонент</p>	<p>освоєння системи ціннісних орієнтацій та переваг, прийнятих у суспільстві, етикетних норм поведінки у різних життєвих ситуаціях, загальноприйнятих інтерпретацій до різних явищ та подій, пізнання в галузі національних традицій, моралі, моральності, світогляду, звичаю обрядів, повсякденної ерудиції у соціальних та гуманітарних знаннях тощо, знання символів, сучасних інтелектуальних та культурних течій, історії свого народу, основних символів національної гідності тощо.</p>
<p>Естетичний компонент</p>	<p>інтегративна якість, що виявляється у здатності та вмінні емоційно сприймати, усвідомлювати та оцінювати явища життя та мистецтва, розвиток творчої діяльності особистості, прагнення до креативності; особистісне новоутворення, що забезпечує розвиненість образного мислення, сформованість навичок аналізу естетичних та художніх явищ. Забезпечує ступінь задоволення духовно-естетичних та художньо-творчих інтересів та потреб особистості, розширення пізнавальної діяльності шляхом формування естетичного мотиву діяльності.</p>

Креативність можна формувати, впливаючи на освітнє середовище: середовище має відрізнятися багатством інформації, демократизмом, великою свободою; культурні та сімейні традиції визначають рівень розвитку креативності [3].

Метою освітнього середовища є підтримання та розвиток індивідуально-психологічних особливостей, властивих креативним особистостям. Таким чином, креативне освітнє середо-

вище має не лише надавати можливість кожному, хто навчається на кожному освітньому рівні, розвинути творчий потенціал, а й пробудити потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, сформуванню об'єктивної самооцінки. Серед основних вимог до креативного освітнього середовища можна виділити високий ступінь невизначеності та проблемності, безперервність і наступність, прийняття особистості та включення її в активну освітню діяльність.

У нашому дослідженні виокремлено такі умови, що сприяють розвитку креативної компетентності майбутніх вихователів: проблемність, невизначеність, прийняття; цілеспрямований розвиток мотивації; створення творчої атмосфери та психологічного комфорту; облік індивідуальних особливостей кожного студента, що ґрунтується на толерантності та відповідальності за свої рішення; формування системи узагальнених знань; гнучке застосування творчих завдань, що використовують дивергентне мислення, пов'язані з навчальними темами і включають арт-терапевтичні елементи; планування та реалізація тривалих міждисциплінарних проєктів, у яких всі учасники зможуть прийняти та розділити загальне вирішення проблем.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці методики розвитку креативної компетентності майбутніх вихователів у художньо-творчій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. Управління формуванням професійної компетентності вчителя. *Освіта і управління*, 2006. т. 9 (№ 2). С.7-11.

2. Волярська О. С. Оцінка якості підвищення кваліфікації вчителів у післядипломній педагогічній освіті: теоретичний аспект. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти. Харків, 2006

3. Лозова В. І. Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів освіти. *Педагогічна підготовка вищих навчальних закладів: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції*. Харків : ОВС, 2002. 164 с.

4. Мазур І. Самовдосконалення інноваційного стилю пе-

дагогічної діяльності майбутнього вчителя початкових класів. *Імідж сучасного педагога*, 2012. № 6. С. 51-53.

5. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи. *Початкова школа*, 2011. № 4. С. 35–37.

6. Позняк Т.М. Розвиток креативних здібностей особистості. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка*. 2013. С. 7

7. Sternberg R. *Toward a triarchic theory of human intelligence*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2004.

ДИТЯЧЕ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ: СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аспірантка С. В. Діхтяренко

***Анотація.** Стаття присвячена особливостям організації дослідно-експериментальної діяльності дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти. Виокремлено засоби, методи та форми організації дитячого експериментування.*

***Ключові поняття:** експеримент, експериментування, дитяче експериментування, дослід, дослідницька діяльність.*

Натепер модернізація освіти потребує перегляду технологій навчання дітей дошкільного віку, орієнтуючи педагогів на використання у своїй діяльності більш ефективних форм і методів, що дозволять будувати освітній процес на основі розвивального навчання. Однією з таких технологій є дитяче експериментування, що дає можливість формувати в дітей реальні уявлення про будову об'єкта, що досліджується, його взаємовідношення з об'єктами та середовищем існування [5, с.39].

Потреба дитини в нових враженнях є основою виникнення і розвитку невичерпної орієнтовно-дослідницької (пошукової) діяльності, спрямованої на пізнання довкілля. Чим різноманітніше і інтенсивніше пошукова діяльність, тим більше но-